

ITE

INTEGRATION THROUGH EDUCATION

ZAŁĄCZNIK 4

Historia migracji

Migracje towarzyszą rozwojowi ludzkości od zawsze. Można kolokwialnie rzec, że są stare jak świat. To dzięki nim w dużej mierze możliwy był rozwój społeczeństw – wraz z ludźmi przemieszczały się także dobra materialne, technologie, idee i wiedza. Migracje przymusowe także nie są zjawiskiem nowym. Towarzyszyły one rozpadom wielkich imperiów, zmianom granic państwowych i wojnom we wszystkich częściach świata. Idea azylu i udzielania schronienia ludziom uciekającym przed wojną czy skrajną biedą znana jest niemal w każdym państwie i każdej religii. Wiele takich przykładów znajdziemy także w historii Polski.

W różnych okresach historycznych różne grupy etniczne, religijne czy też jednostki znajdujące się w opozycji do władzy w swoim państwie znajdowały azyl na terytorium Rzeczypospolitej. Ludzie ci osiedlali się na terytorium naszego państwa i najczęściej zostawali objęci ochroną jako grupa, nie zaś jako jednostki, jak dzieje się to obecnie. Grupy objęte ochroną najczęściej otrzymywały także pewnego rodzaju wsparcie – na przykład w postaci przywilejów królewskich lub przywilejów nadawanych przez poszczególnych właścicieli ziemskich. Przykładem takiej grupy, której członkowie przybywali na tereny Rzeczypospolitej od końca XIV wieku, są Tatarzy. Osiedlali się oni głównie w okolicach Wilna i Trok, czyli na terenach dzisiejszej Litwy, które w tamtym czasie wchodziły w skład Rzeczypospolitej. Tatarzy byli najczęściej uchodźcami politycznymi. Innym przykładem grupy, której udzielono azylu na terytorium Polski – tym razem z czasów nieco nowszych – byli rosyjscy uchodźcy uciekający przed rządami bolszewików. Polska przyjęła ich wtedy około 100–120 tysięcy.

Koniec pierwszej wojny światowej i rewolucja październikowa w Rosji sprawiają, że problem uchodźstwa nabiera masowego charakteru i zaczyna nabierać międzynarodowej wagi. Stan ten jest jednak postrzegany jako tymczasowy. Działania w tej sprawie podejmuje Liga Narodów, która powołuje Urząd Wysokiego Komisarza Ligi Narodów ds. Uchodźców Rosyjskich, a następnie zajmuje się też ochroną innych grup uchodźców.

W okresie następującym bezpośrednio po zakończeniu II wojny światowej, aż do lat siedemdziesiątych XX wieku, ruch ludności w Europie nie budził niepokoju. Przeciwnie, był on postrzegany jako czynnik sprzyjający rozwojowi na bardzo wielu płaszczyznach.

Lata powojenne to czas budowania na naszym kontynencie nowego ładu. Istotnym ogniwem tego procesu były masowe migracje ludności, które występowały niemal we wszystkich państwach Europy.

Pierwszy etap tych ruchów wiązał się z powrotami ludności przymusowo przesiedlonej lub deportowanej podczas wojny oraz z migracjami wynikającymi z powojennej zmiany granic państwowych. Szacuje się, że w trakcie wojny i krótko po jej zakończeniu swoje miejsce zamieszkania zmieniło w Europie około 25 milionów ludzi. Omawiane przemieszczenia dotyczyły także Polaków przesiedlanych ze wschodnich kresów II Rzeczypospolitej na tak zwane „ziemie odzyskane”.

Kolejnym czynnikiem warunkującym masowe migracje była dekolonizacja. W jej skutek na stary kontynent powracali nie tylko Europejczycy, lecz także mieszaną i rdzenną ludność kolonii, która w latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych była w Europie mile widziana. W ten sposób do Wielkiej Brytanii napłynęła ludność przede wszystkim z Półwyspu Indyjskiego i z Karaibów, do Francji zaś – z Afryki Subsaharyjskiej i z krajów Maghrebu.

ITE

INTEGRATION THROUGH EDUCATION

Inny masowy ruch migracyjny wiązał się z przypadającym na te same powojenne dekady rozwojem państw Europy Zachodniej. Ich dynamiczna ekspansja gospodarcza zwiększała zapotrzebowanie na tanich pracowników, których źródłem były początkowo Włochy, Portugalia, Grecja i Hiszpania, a następnie także Turcja i kraje Maghrebu. Warto zaznaczyć, że w tym okresie europejska polityka migracyjna charakteryzowała się dużą otwartością.

Czwarty typ ruchów migracyjnych w powojennej Europie związany był z istnieniem osób poszukujących azylu. Masowe ruchy ludności, które stanowiły bezpośrednią konsekwencję II wojny światowej, skłoniły rządy europejskie do stworzenia zinstytucjonalizowanego systemu ochrony uchodźców. Z dość oczywistych przyczyn współpraca w tym zakresie rozwijała się wtedy wyłącznie pomiędzy państwami Europy Zachodniej i to właśnie one stały się w 1951 roku pierwszymi sygnatariuszami Konwencji Genewskiej.

W latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych źródłem migracji bywała jednak również sama Europa. Osobami poszukującymi azylu na jej zachodzie byli w przeważającej większości obywatele znajdujących się pod wpływem ZSRR państw Europy Środkowej i Wschodniej. Zwiększony napływ uchodźców z tej części kontynentu był skutkiem między innymi powstania na Węgrzech w 1956 roku oraz Praskiej Wiosny i polskich Wydarzeń Marcowych w roku 1968. Europa Zachodnia chętnie przyjmowała uchodźców z bloku wschodniego, co miało także swój wymiar ideologiczny i polityczny.

W latach siedemdziesiątych obserwujemy w Europie powolny, ale konsekwentny wzrost liczby aplikacji o azyl. Nagły skok następuje w drugiej połowie dekady. Według danych UNHCR, w roku 1972 w krajach Europy Zachodniej aplikację o status uchodźcy złożyło 13 tysięcy osób. Zaledwie pięć lat później liczba ta była już ponad dwukrotnie większa.

Wzrost liczby aplikacji o status uchodźcy stanowił bezpośrednią konsekwencję wprowadzenia przez państwa Europy Zachodniej znacznie bardziej restrykcyjnej polityki migracyjnej. W obliczu ograniczenia prawa do wjazdu na kontynent w ramach ruchu bezwizowego oraz możliwości stosunkowo łatwego otrzymania wizy, osoby pragnące dostać się do Europy zaczęły częściej korzystać z prawa do ubiegania się o azyl.

Lata osiemdziesiąte i dziewięćdziesiąte charakteryzowały się zwiększonym napływem do Europy uchodźców z krajów nieeuropejskich – przede wszystkim Iranu, Iraku, Sri Lanki, Libanu, Etiopii i Turcji. Do krajów Unii Europejskiej przyjeżdżali także obywatele Polski i Jugosławii. Liczba wniosków o azyl z roku na rok wzrastała. Zmieniała się także europejska polityka migracyjna, która – począwszy od kryzysu naftowego w 1973 roku – stawała się coraz bardziej restrykcyjna i nastawiona na selekcję osób ubiegających się o prawo do wjazdu. W związku z zaostrzeniem regulacji coraz więcej osób decydowało się na skorzystanie z możliwości złożenia wniosku o azyl.

Migracje jako swego rodzaju powszechny trend dotyczą w mniejszym lub większym stopniu każdego zakątka globu. Różne są za to polityczne strategie radzenia sobie z kwestią migracji. Uzależnione są one przede wszystkim od zasobności danego państwa, zróżnicowania etnicznego, kultury politycznej, tradycji, wartości czy w końcu od potrzeb ekonomicznych.

Źródło: <http://uchodzcy.info>